

KOMMISJONSDIREKTIV 2003/125/EF

2007/EØS/16/38

av 22. desember 2003

om gjennomføring av europaparlaments- og rådsdirektiv 2003/6/EF med hensyn til en korrekt framstilling av investeringsanbefalinger og opplysning om interessekonflikter(*)

KOMMISJONEN FOR DE EUROPEISKE FELLESKAP HAR —

under henvisning til traktaten om opprettelse av Det europeiske fellesskap,

under henvisning til europaparlaments- og rådsdirektiv 2003/6/EF av 28. januar 2003 om innsidehandel og markedsmanipulering (markedsmissbruk)⁽¹⁾, særlig artikkel 6 nr. 10 sjette strekpunkt,

etter å ha innhentet tekniske råd hos Komiteen av europeiske verdipapirtilsyn (CESR)⁽²⁾, og

ut fra følgende betraktninger:

- 1) En korrekt, klar og nøyaktig framlegging av opplysninger og angivelse av interesser og interessekonflikter gjør det nødvendig med harmoniserte standarder, som skal overholdes av personer som utarbeider eller sprer opplysninger med anbefalinger av eller forslag til investeringsstrategier beregnet på distribusjonskanaler eller offentligheten. Særlig krever markedets troverdighet høye standarder for nøyaktighet, redelighet og åpenhet når det framlegges opplysninger med anbefalinger av eller forslag til investeringsstrategier.
- 2) Anbefalinger av eller forslag til investeringsstrategier skjer enten eksplisitt (f.eks. gjennom anbefalinger som «kjøp», «behold» eller «selg»), eller implisitt (gjennom henvisning til et kursmål eller på annen måte).
- 3) Investeringsrådgivning i form av personlige anbefalinger til en kunde om en eller flere transaksjoner knyttet til finansielle instrumenter (særlig uformelle kortsiktige investeringsanbefalinger som kommer fra et investeringsforetak eller en kredittinstitusjons salgs- eller megleravdeling, og som er rettet til deres kunder), som sannsynligvis ikke vil bli tilgjengelige for offentligheten, skal i seg selv ikke anses som anbefalinger i henhold til dette direktiv.
- 4) Investeringsanbefalinger som danner et mulig grunnlag for investeringsbeslutninger, bør utarbeides og spres med den største aktsomhet for å unngå at markedsdeltakerne villedes.
- 5) Identiteten til den person som utarbeider investeringsanbefalingene, dennes regler for forretningsvirksomhet samt identiteten til dennes vedkommende myndighet, bør offentliggjøres, da dette kan være verdifulle opplysninger for investorer i deres vurdering av investeringer.

- 6) Anbefalinger bør framstilles på en klar og nøyaktig måte.
- 7) Egeninteresser eller interessekonflikter hos personer som anbefaler eller foreslår en investeringsstrategi, kan påvirke den oppfatning de uttrykker i investeringsanbefalinger. For å sikre at opplysningenes objektivitet og pålitelighet kan vurderes, bør det på egnet måte framlegges opplysninger om betydelige finansielle interesser i de finansielle instrumenter som det gis opplysninger om i forbindelse med anbefaling av investeringsstrategier, eller om eventuelle interessekonflikter eller kontrollforhold med hensyn til den utsteder som opplysningene direkte eller indirekte er knyttet til. Dette direktiv krever likevel ikke at de personer som utarbeider investeringsanbefalinger, bryter effektive informasjonsbarrierer som er innført for å hindre og unngå interessekonflikter.
- 8) Investeringsanbefalinger kan spres i uendret, endret eller oppsummert form av en annen person enn den som har utarbeidet dem. Den måte de personer som sprer anbefalingene håndterer dem på, kan ha sterk innvirkning på hvordan investorer vurderer anbefalingene. Særlig kan kjennskap til identiteten til den person som sprer investeringsanbefalinger, dennes regler for forretningsvirksomhet, eller graden av endring av den opprinnelige anbefalingen, være verdifulle opplysninger for investorer i deres vurdering av investeringsbeslutninger.
- 9) Offentliggjøring av investeringsanbefalinger på nettstedet bør skje i samsvar med de regler for overføring av personopplysninger til tredjestater som er fastsatt i europaparlaments- og rådsdirektiv 95/46/EF av 24. oktober 1995 om beskyttelse av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger⁽³⁾.
- 10) Kredittvurderingsbyråer avgir uttalelse om kredittverdigheten til en bestemt utsteder eller et bestemt finansielt instrument på en gitt dato. Slike uttalelser utgjør derfor ikke anbefalinger i henhold til dette direktiv. Kredittvurderingsbyråer bør imidlertid vurdere å vedta interne retningslinjer og framgangsmåter som er utformet for å sikre at kredittvurderinger de offentliggjør, framlegges på korrekt måte, og at de på egnet måte opplyser om eventuelle betydelige interesser eller interessekonflikter i tilknytning til de finansielle instrumenter eller de utstedere kredittvurderingene gjelder.

(*) Denne fellesskapsrettsakten, kunngjort i EUT L 339 av 24.12.2003, s. 73, er omhandlet i EØS-komiteens beslutning nr. 103/2004 av 9. juli 2004 om endring av EØS-avtalens vedlegg IX (Finansielle tjenester), se EØS-tillegget til *Den europeiske unions tidende* nr. 65 av 23.12.2004, s. 22.

⁽¹⁾ EUT L 96 av 12.4.2003, s. 16.

⁽²⁾ CESR ble opprettet ved kommisjonsbeslutning 2001/527/EF (EFT L 191 av 13.7.2001, s. 43).

⁽³⁾ EFT L 281 av 23.11.1995, s. 31

- 11) I dette direktiv respekteres de grunnleggende rettigheter og overholdes de prinsipper som er anerkjent særlig i Den europeiske unjons pakt om grunnleggende rettigheter, særlig artikkel 11, og artikkel 10 i Den europeiske menneskerettighetskonvensjon. Dette direktiv er i dette henseende ikke på noen måte til hinder for at medlemsstatene anvender sine forfatningsregler om pressefrihet og ytringsfrihet i mediene.
- 12) Tiltakene fastsatt i dette direktiv er i samsvar med uttalelse fra Den europeiske verdipapirkomité —
5. «berørt person», enhver fysisk eller juridisk person som utarbeider eller sprer anbefalinger som ledd i utøvelsen av sitt yrke eller sin forretningsvirksomhet,
6. «utsteder», en utsteder av et finansielt instrument som en anbefaling direkte eller indirekte er knyttet til,
7. «distribusjonskanaler», kanaler som opplysninger gjøres eller sannsynligvis vil bli gjort tilgjengelig for offentligheten gjennom. Med «Opplysninger som sannsynligvis vil bli gjort tilgjengelig for offentligheten» menes opplysninger som et stort antall personer har tilgang til,
8. «egne regler», alle regler, herunder egne regler, som er innført i medlemsstatene som nevnt i direktiv 2003/6/EF.

VEDTATT DETTE DIREKTIV:

KAPITTEL I DEFINISJONER

Artikkel 1

Definisjoner

I dette direktiv får følgende definisjoner anvendelse i tillegg til de som er fastsatt i direktiv 2003/6/EF:

1. «investeringsforetak», enhver person som definert i artikkel 1 nr. 2 i rådsdirektiv 93/22/EØF⁽⁴⁾,
2. «kredittinstitusjon», enhver person som definert i artikkel 1 nr. 1 i europaparlaments- og rådsdirektiv 2000/12/EF⁽⁵⁾,
3. «anbefaling», analyse eller annen informasjon med anbefaling eller forslag til en investeringsstrategi, eksplisitt eller implisitt, som gjelder et eller flere finansielle instrumenter eller utstedere av finansielle instrumenter, herunder uttalelser om slike instrumenters nåværende eller framtidige verdi eller kurs, beregnet på distribusjonskanaler eller offentligheten,
4. «analyse eller annen informasjon med anbefaling eller forslag til en investeringsstrategi»,
 - a) opplysninger utarbeidet av en uavhengig analytiker, et investeringsforetak, en kredittinstitusjon, eller en annen person som har som hovedvirksomhet å utarbeide anbefalinger, eller en fysisk person som arbeider for deres regning i henhold til en arbeidsavtale eller annet, og som direkte eller indirekte uttrykker en bestemt investeringsanbefaling som gjelder et finansielt instrument eller en utsteder av finansielle instrumenter,
 - b) opplysninger utarbeidet av andre personer enn personer nevnt i bokstav a), og som direkte anbefaler en bestemt investeringsbeslutning som gjelder et finansielt instrument,

⁽⁴⁾ EFT L 141 av 11.6.1993, s. 27.

⁽⁵⁾ EFT L 126 av 26.5.2000, s. 1.

KAPITTEL II UTARBEIDING AV ANBEFALINGER

Artikkel 2

Identiteten til personer som utarbeider anbefalinger

1. Medlemsstatene skal påse at det er innført egne regler for å sikre at enhver anbefaling klart og tydelig angir identiteten til den person som er ansvarlig for utarbeidningen av den, særlig navn og yrkesbetegnelse på den person som har utarbeidet anbefalingen, og navnet på den juridiske person som er ansvarlig for utarbeidningen av den.
2. Når den berørte person er et investeringsforetak eller en kredittinstitusjon, skal medlemsstatene kreve at identiteten til den berørte vedkommende myndighet angis.

Når den berørte person er verken et investeringsforetak eller en kredittinstitusjon, men er underlagt egne regler eller atferdsregler, skal medlemsstatene påse at en henvisning til disse reglene eller atferdsreglene angis.

3. Medlemsstatene skal påse at det er innført egne regler for å sikre at kravene i nr. 1 og 2 tilpasses slik at de ikke blir urimelige dersom anbefalingene ikke foreligger i skriftlig form. Slike tilpasninger kan omfatte en henvisning til det sted der offentligheten enkelt og direkte kan få tilgang til slike opplysninger, f.eks. den berørte persons nettsted.
4. Nr. 1 og 2 får ikke anvendelse på journalister som i medlemsstatene er underlagt tilsvarende egne regler, herunder tilsvarende egne regler, forutsatt at slike regler har en tilsvarende virkning som den nevnt i nr. 1 og 2.

Artikkel 3

Generell standard for korrekt framstilling av anbefalinger

1. Medlemsstatene skal påse at det er innført egne regler for å sikre at alle berørte personer utviser rimelig aktsomhet for å sikre:
 - a) at kjensgjerninger er klart atskilt fra tolkninger, vurderinger, oppfatninger og andre typer opplysninger som ikke er kjensgjerninger,

- b) at alle kilder er pålitelige, eller dersom det hersker tvil om hvorvidt en kilde er pålitelig, at det gjøres tydelig oppmerksom på dette,
 - c) at alle prognoser, forventninger og kursmål tydelig angis som slike, og at vesentlige antakelser som ligger til grunn for utarbeidingen eller bruken av dem, angis.
2. Medlemsstatene skal påse at det er innført egnede regler for å sikre at kravene i nr. 1 tilpasses slik at de ikke blir urimelige dersom anbefalingene ikke foreligger i skriftlig form.
3. Medlemsstatene skal kreve at alle berørte personer utviser rimelig aktsomhet for å sikre at de kan påvise at alle anbefalinger er rimelige dersom vedkommende myndigheter anmoder om det.
4. Nr. 1 og 3 får ikke anvendelse på journalister som i medlemsstatene er underlagt tilsvarende egnede regler, herunder tilsvarende egnede egne regler, forutsatt at slike regler har en tilsvarende virkning som den nevnt i nr. 1 og 3.

Artikkel 4

Ytterligere forpliktelser som gjelder korrekt framstilling av anbefalinger

1. I tillegg til forpliktelsene fastsatt i artikkel 3 skal medlemsstatene, dersom den berørte person er en uavhengig analytiker, et investeringsforetak, en kredittinstitusjon, en juridisk person tilknyttet dem, enhver annen berørt person som har som hovedvirksomhet å utarbeide anbefalinger, eller en fysisk person som arbeider for disse i henhold til en arbeidsavtale eller annet, påse at det er innført egnede regler for å sikre at personen som et minstekrav utviser rimelig aktsomhet for å sikre:
- a) at alle vesentlige kilder angis på egnet måte, herunder den berørte utsteder, sammen med opplysninger om hvorvidt anbefalingen er framlagt for denne utstederen og endret som følge av dette før spredningen,
 - b) at alt grunnlag for vurderinger eller metoder som er brukt i vurderingen av et finansielt instrument eller en utsteder av et finansielt instrument, eller i fastsettelsen av et kursmål for et finansielt instrument, oppsummeres på egnet måte,
 - c) at betydningen av alle anbefalinger som gis, f.eks. om å kjøpe, selge eller beholde, som kan omfatte tidsrammen for den investering anbefalingen gjelder, forklares på egnet måte, og at det angis en eventuell egnet advarsel om risiko, herunder en følsomhetsanalyse av de antakelser som ligger til grunn,
 - d) at det henvises til planlagt hyppighet av eventuelle ajourføringer av anbefalingen og til eventuelle større endringer i den dekningspolitikk som tidligere er gjort kjent,
 - e) at det klart og tydelig opplyses om den dato anbefalingen første gang ble frigitt til spredning, sammen med relevant dato og tidspunkt for eventuell oppgitt kurs på finansielle instrumenter,

- f) at dersom en anbefaling avviker fra en anbefaling om samme finansielle instrument eller utsteder framlagt i løpet av den umiddelbart foregående tolv månedersperioden før den nye frigjøres, skal endringen og datoen for den tidligere anbefalingen angis klart og tydelig.

2. Medlemsstatene skal påse at der kravene fastsatt i bokstav a), b) eller c) i nr. 1 vil være urimelige i forhold til lengden av anbefalingen som spres, skal det være tilstrekkelig å gi en klar og tydelig henvisning i selve anbefalingen til det sted der offentligheten enkelt og direkte kan få tilgang til de påkrevde opplysningene, f.eks. ved en direkte lenke til disse opplysningene på den berørte persons nettsted, forutsatt at det ikke er foretatt endringer i de anvendte metoder eller i grunnlaget for vurderingen.

3. Medlemsstatene skal påse at det er innført egnede regler for å sikre at kravene i nr. 1 tilpasses slik at de ikke blir urimelige i tilfeller der anbefalingene ikke foreligger i skriftlig form.

Artikkel 5

Allmenn standard for opplysninger om interesser og interessekonflikter

1. Medlemsstatene skal påse at det er innført egnede regler for å sikre at de berørte personer opplyser om alle forbindelser og forhold som med rimelighet kan forventes å påvirke objektiviteten i anbefalingen, særlig dersom de berørte personer har en betydelig finansiell interesse i et eller flere av de finansielle instrumentene som anbefalingen gjelder, eller en betydelig interessekonflikt med en utsteder som anbefalingen er knyttet til.

Dersom den berørte person er en juridisk person, får dette kravet også anvendelse på alle juridiske eller fysiske personer som i henhold til en arbeidsavtale eller annet arbeider for denne, og som deltok i utarbeidingen av anbefalingen.

2. Dersom den berørte person er en juridisk person, skal opplysningene som kreves framlagt i henhold til nr. 1, som et minstekrav inneholde følgende:

- a) den berørte persons eller tilknyttede juridiske personers eventuelle interesser eller interessekonflikter som er tilgjengelige eller som med rimelighet kan antas å være tilgjengelige for de personer som deltar i utarbeidingen av anbefalingen,
- b) den berørte persons eller tilknyttede juridiske personers eventuelle interesser eller interessekonflikter som er kjent for de personer som, selv om de ikke selv deltok i utarbeidingen av anbefalingen, hadde eller med rimelighet kunne antas å ha tilgang til anbefalingen før den ble spredt til kunder eller til offentligheten.

3. Medlemsstatene skal påse at det er innført egnede regler for å sikre at selve anbefalingen omfatter de opplysninger som er fastsatt i nr. 1 og 2. Dersom disse kravene ikke står i rimelig forhold til lengden av anbefalingen som spres, skal det være tilstrekkelig å gi en klar og tydelig henvisning i selve anbefalingen til det sted der offentligheten enkelt og direkte kan få tilgang til slike opplysninger, f.eks. ved en direkte lenke til disse opplysningene på den berørte persons nettsted.

4. Medlemsstatene skal påse at det er innført egnede regler for å sikre at kravene i nr. 1 tilpasses slik at de ikke blir urimelige dersom anbefalingene ikke foreligger i skriftlig form.

5. Nr. 1-3 får ikke anvendelse på journalister som i medlemsstatene er underlagt tilsvarende egnede regler, herunder tilsvarende egnede egne regler, forutsatt at slike regler har en tilsvarende virkning som den nevnt i nr. 1-3.

Artikkel 6

Ytterligere forpliktelser knyttet til opplysninger om interesser eller interessekonflikter

1. I tillegg til forpliktelsene fastsatt i artikkel 5 skal medlemsstatene påse at alle anbefalinger utarbeidet av en uavhengig analytiker, et investeringsforetak, en kredittinstitusjon, en tilknyttet juridisk person, eller enhver annen berørt person som har som hovedvirksomhet å utarbeide anbefalinger, klart og tydelig angir følgende opplysninger om deres interesser og interessekonflikter:

- a) større aksjeposter som foreligger mellom, på den ene side, den berørte person eller enhver juridisk person tilknyttet denne, og på den annen side, utsteder. Slike større aksjeposter omfatter minst følgende tilfeller:
- aksjeposter på over 5 % av utsteders samlede utstedte aksjekapital eies av den berørte person eller enhver juridisk person tilknyttet denne, eller
 - aksjeposter på over 5 % av den berørte persons eller enhver tilknyttet juridisk persons samlede utstedte aksjekapital eies av utsteder.

Medlemsstatene kan fastsette lavere terskler enn de 5 % som er fastsatt i disse to tilfellene,

- b) andre betydelige finansielle interesser som den berørte person eller enhver juridisk person tilknyttet denne har med hensyn til utsteder,
- c) der det er relevant, en erklæring om at den berørte person eller enhver juridisk person tilknyttet denne er en markedspleier eller tilfører likviditet med hensyn til utsteders finansielle instrumenter,
- d) der det er relevant, en erklæring om at den berørte person eller enhver juridisk person tilknyttet denne har vært hoved- eller medtilrettelegger av en offentlig emisjon av utsteders finansielle instrumenter,

e) der det er relevant, en erklæring om at den berørte person eller enhver juridisk person tilknyttet denne er part i en annen avtale med utsteder om levering av investeringsbank tjenester, forutsatt at dette ikke vil medføre offentliggjøring av fortrolige forretningsopplysninger og at avtalen har vært i kraft de siste 12 måneder eller i løpet av samme tidsrom har ført til vederlagsutbetaling eller løfte om betaling av vederlag,

f) der det er relevant, en erklæring om at den berørte person eller enhver juridisk person tilknyttet denne er part i en avtale med utsteder om utarbeiding av anbefalingen.

2. Medlemsstatene skal kreve at det gis allmenne opplysninger om de organisatoriske og administrative ordninger som er innført av investeringsforetaket eller kredittinstitusjonen for å forebygge og unngå interessekonflikter i tilknytning til anbefalinger, herunder informasjonsbarrierer.

3. Medlemsstatene skal kreve at kravet i artikkel 5 nr. 1 annet ledd, for fysiske og juridiske personer som arbeider for et investeringsforetak eller en kredittinstitusjon i henhold til en arbeidsavtale eller annet, og som deltok i utarbeidingen av anbefalingen, særlig skal omfatte opplysninger om hvorvidt slike personers vederlag er knyttet til investeringsbanktransaksjoner gjennomført av investeringsforetaket, kredittinstitusjonen eller enhver juridisk person tilknyttet dem.

Dersom slike fysiske personer mottar eller kjøper utsteders aksjer før de tilbys offentligheten, skal det også opplyses om den pris aksjene ble ervervet for samt dato for kjøpet.

4. Medlemsstatene skal kreve at investeringsforetak og kredittinstitusjoner på kvartalsvis basis opplyser om hvor stor andel av alle anbefalinger som tilhører kategorien «kjøp», «behold», «selg» eller tilsvarende, samt andelen av utstedere som svarer til hver av disse kategoriene som investeringsforetaket eller kredittinstitusjonen har levert vesentlige investeringsbanktjenester til i løpet av de siste tolv måneder.

5. Medlemsstatene skal påse at selve anbefalingen omfatter de opplysninger som kreves i nr. 1-4. Dersom det er fare for at kravene i nr. 1-4 ikke vil stå i rimelig forhold til lengden av anbefalingen som spres, skal det være tilstrekkelig å gi en klar og tydelig henvisning i selve anbefalingen til det sted der offentligheten enkelt og direkte kan få tilgang til slike opplysninger, f.eks. ved en direkte lenke til disse opplysningene på investeringsforetakets eller kredittinstitusjonens nettsted.

6. Medlemsstatene skal påse at det er innført egnede regler for å sikre at kravene i nr. 1 tilpasses slik at de ikke blir urimelige i tilfeller der anbefalingene ikke foreligger i skriftlig form.

KAPITTEL III

**SPREDNING AV ANBEFALINGER UTARBEIDET AV
TREDJEMANN***Artikkel 7***Identiteten til personer som sprer anbefalinger**

Medlemsstatene skal påse at det er innført egnede regler for å sikre at identiteten til den berørte person som på eget ansvar sprer en anbefaling som er utarbeidet av tredjemann, klart og tydelig framgår av anbefalingen.

*Artikkel 8***Allmenn standard for spredning av anbefalinger**

Medlemsstatene skal påse at det er innført egnede regler for å sikre at når en anbefaling utarbeidet av tredjemann endres vesentlig gjennom de opplysninger som spres, skal det i opplysningene tydelig og i detalj vises til de vesentlige endringene. Medlemsstatene skal påse at når den vesentlige endringen består i en endring av anbefalingens retning (for eksempel at en anbefaling om «kjøp» endres til en anbefaling om «behold» eller «selg», eller omvendt), skal kravene fastsatt i artikkel 2-5 om de personer som utarbeider anbefalingen, oppfylles av den person som sprer anbefalingen, når det gjelder den vesentlige endringen.

Medlemsstatene skal dessuten påse at det er innført egnede regler for å sikre at relevante juridiske personer som selv eller gjennom fysiske personer sprer en vesentlig endret anbefaling, har formelle skriftlige retningslinjer slik at de personer som mottar opplysningene, kan henvises til et sted der de kan få tilgang til identiteten til den person som har utarbeidet anbefalingen, til selve anbefalingen samt til opplysninger om interesser eller interessekonflikter hos sistnevnte person, forutsatt at slike opplysninger er tilgjengelige for offentligheten.

Første og annet ledd får ikke anvendelse på nyhetsrapportering om anbefalinger utarbeidet av tredjemann der det vesentlige innhold i anbefalingen ikke er endret.

I tilfeller der et sammendrag av en anbefaling som er utarbeidet av tredjemann spres, skal de berørte personer som sprer sammendraget, sikre at dette er klart og ikke villedende, at det opplyses om kildedokumentet og angis hvor offentligheten enkelt og direkte kan få tilgang til opplysninger om kildedokumentet, forutsatt at de er tilgjengelige for offentligheten.

*Artikkel 9***Ytterligere forpliktelser for investeringsforetak og
kredittinstitusjoner**

I tillegg til de forpliktelser som er fastsatt i artikkel 7 og 8 skal medlemsstatene, når den berørte person er et investeringsforetak, en kredittinstitusjon eller en fysisk person

som arbeider for slike personer i henhold til en arbeidsavtale eller annet, og som sprer anbefalinger som er utarbeidet av tredjemann, kreve at:

- a) navnet på vedkommende myndighet for investeringsforetaket eller kredittinstitusjonen angis klart og tydelig,
- b) dersom den person som har utarbeidet anbefalingen, ikke allerede har spredt den gjennom en distribusjonskanal, skal kravene fastsatt i artikkel 6 for personer som utarbeider anbefalinger, oppfylles av den person som sprer anbefalingen,
- c) dersom investeringsforetaket eller kredittinstitusjonen har endret anbefalingen vesentlig, skal kravene fastsatt i artikkel 2-6 for personer som utarbeider anbefalinger, være oppfylt.

KAPITTEL IV

SLUTTBESTEMMELSER*Artikkel 10***Innarbeiding i nasjonal lovgivning**

1. Medlemsstatene skal innen 12. oktober 2004 sette i kraft de lover og forskrifter som er nødvendige for å etterkomme dette direktiv. De skal umiddelbart oversende Kommisjonen teksten til disse bestemmelsene og en sammenligningstabell som viser sammenhengen mellom disse bestemmelsene og dette direktiv.

Disse bestemmelsene skal, når de vedtas av medlemsstatene, inneholde en henvisning til dette direktiv, eller det skal vises til direktivet når de kunngjøres. Nærmere regler for henvisningen fastsettes av medlemsstatene.

2. Medlemsstatene skal oversende Kommisjonen teksten til de viktigste internrettslige bestemmelser som de vedtar på det området dette direktiv omhandler.

*Artikkel 11***Ikrafttredelse**

Dette direktiv trer i kraft den dag det kunngjøres i *Den europeiske unions tidende*.

*Artikkel 12***Adressater**

Dette direktiv er rettet til medlemsstatene.

Utferdiget i Brussel, 22. desember 2003.

For Kommisjonen

Frederik BOLKESTEIN

Medlem av Kommisjonen